

**MASHINALARNING ELEKTR JIHOZLARINI TA'MIRLASH UCHUB XIZMAT
KO'RSATUVCHI ASBOB-USKUNALAR**

Omonova Zuhra

*Farg'ona viloyati Oltiariq tumani 2-son kasb-hunar maktabi
Ishlab chiqarish ta'lim ustasi*

Annotatsiya: *Avtomobillarni xizmatga qabul qilish avtomobil, uning agregatlari, uzellari va tizimlarining texnik holatini aniqlash, bajariladigan ishlar hajmini va muddatini belgilash, shuningdek, zarur hujjatlarni to'ldirish, mijozlar bilan muomala qilish kabi ishlardan iborat. Eng asosiysi ta'mirlash uchun zaruriy servis jihozlarini bor bo'lishi kerak.*

Kalit so'zlar: *Avtomoshina, elektr jihozlar, asbob-uskunalar, servis xizmat ko'rsatish, texnik ko'rik, elektrolit zichligi.*

Annotation: *admission of cars to service consists in determining the technical condition of the car, its units, nodes and systems, determining the size and duration of the work to be carried out, as well as such work as filling out the necessary documents, dealing with customers. The main thing is to have the necessary service equipment for repair.*

Keywords: *machine gun, Electrical Equipment, Equipment, Service Service, technical inspection, electrolyte density.*

Zamonaviy qishloq xo'jaligi mashina va jihozlarining ishga tushirish, yoritish, bir qator o'lchov asboblami elektr tok bilan ta'minlash, dvigatellarni yurgizib yuborish uchun xizmat qiladi. Elektr jihozlarining puxta ishlashi katta ahamiyatga ega bo'lganidan uning doim soz bo'lishiga alohida diqqat qilish lozim.

Mashinalaming elektr uskunalari quyidagilardan: akkumulatorlar batareyasi; magneto; yondirish svechalari; generatorlar; startyorlar va hokazolardan iborat.

Mashinalaming elektr jihozlaridan ko'pincha akkumulatorlar batareyasi ishdan chiqadi. Qishloq xo'jaligi mashinalarida 6ST-42, 3ST-60, 3ST-135 va boshqa markali akkumulatorlar qo'llaniladi. Akkumulatorlar batareyasini ta'mirlashda quyidagi ishlar bajariladi: qutb shtirlari payvandlanadi; peremichkalar payvandlab ulanadi; separatorlar almashtiriladi; bakning qopqoqlariga mastika quyiladi; plastinalar almashtiriladi; bakning kamchiliklari bartaraf qilinadi va hokazo. Ta'mirlashga keltirilgan akkumulator batareyalari iflosdan va suyuqlikdan qil cho'tka bilan tozalanishi, latta bilan artilishi kerak, shundan keyin ular ko'zdan kechiriladi va tekshiriladi. Tashqi

ko'rikdan o'tkazishda bak (korpus), probkalar, elementlar birikmasi, klemmlar va hokazolaming holati tekshiriladi. Batareyalami tekshirish elektrolitning sathini va zichligini, har qaysi elementning kuchlanishini yuklama bilan va yuklamasiz aniqlashdan iborat.

Elektrolitning yo'qligi plastinalaming sulfatlanganligini, shuningdek bakning yorilganligini bildiradi. Elektrolitning zichligi (solishtirma og'irligi)ga qarab elementlaming qanchalik zaryadsizlanganligi aniqlanadi. Mastikasi shikastlangan, chiqarish klemmalari, peremichkalari, shtirlari bo'sh mahkamlangan, plastinalari esa yaroqli bo'lgan batareya qismlarga ajratilmasdan tuzatiladi. Baklari yorilgan, qopqoqlari singan, plastinalari shikastlangan, qisqa tutashgan batareyalar ta'mirlash uchun qismlarga ajratiladi. Batareyani qismlarga ajratish oldidan zaryadsizlash kerak. Zaryadsizlash shuning uchun ham zarurki, zaryadlangan (manfiy) plastinalar havoda jadal oksidlanib, ularning sig'imi va ishlash muddati kamayadi. Zaryadsizlash uchun batareya zaryadsizlash qurilmasining elektr zanjiriga ulanadi, shunda zaryadsizlash tokining miqdori quyidagicha saqlanadi: 10 soat zaryadsizlaganda — tok 7 A, nominal sig'imi 70 ampersoat; startyor bilan zaryadsizlashda tok 210 A, nominal sig'im esa 19,2 ampersoat bo'ladi. Agar bir batareyada zaryadlangan va zaryadsizlangan elementlar mavjud bo'lsa, batareya zanjiriga ulanmaydi, aks holda elementlarning qutblari o'zgarishi mumkin. 10 soatli zaryadsizlashda elementlardagi kuchlanish olti voltli akkumulatorlar uchun ko'pi bilan 1,7 V gacha, startyor bilan zaryadsizlashda esa 4,5 V gacha tushiriladi. 12 V li akkumulatorlar 9 V gacha zaryadsizlanadi. Zaryadlanganda sig'imi nominal sigimning 70 %dan kam bo'lgan batareyalar ta'mirlanadi.

Mashinalaming elektr jihozlarini ta'mirlash ish joyida quyidagi asbob-uskunalar bo'lishi kerak: elektr uskunasi remont qilish verstagi; buraladigan fiski; mashinalar elektr uskunasi sinash uchun UKIS-M -1 universal stendi; quritish shkafi; uzellar va agregatlar qo'yiladigan stellaj; 6ST-132 tipida akkumulatorlar batareyasi; o'zgarmas magnitlami magnitlash uchun NA-5-VIM apparati; magneto rotorlarining va generatorlarining magnitlanganlik darajasini tekshiradigan MD4 magnitomeri; generator yakorlarining chulg'amlarini va startyorlami tekshiradigan LA-4-VIM indikson apparati; yondirish svechalarini tekshirish uchun asbob va moslamalar to'plami bilan jihozlangan apparat; 3; 15; 30 V shkalali o'zgarmas tok voltmetri; 20 — 30 A shkalali o'zgarmas tok ampermetri; universal shtativli soat tipidagi indikator; shtangensirkul; mikrometr; taxlanadigan metr. Svechalami buraydigan dinamometrik kalit va elektr uskunalarni qismlarga ajratish va yig'ishda qo'llaniladigan bir qator moslamalar bo'lishi kerak.

ADABIYOTLAR:

1. Mahmudov F. Avtomobillarning elektr va elektron jihozlari. - «Istiqol», 2000-yil.
2. Батешев С.Я. Научная организация учебно-воспитательного процесса. М.: «Высшая школа», 1985.
3. Галкин Е.В., Ясаков Н.А. Инструкционно-технологические карты по тракторам и автомобилям. Минск. «Высшая школа», 1981.
4. Гелман Б.М., Опарин И.М. Автомобильные электронные системы. - М.: 1987.
5. Глезер Г.Н., Опарин И. М. Автомобильные электронные системы зажигания. - М.: «Машиностроение». 1978.